

اخلاق
فصلنامه علمی - ترویجی در حوزه اخلاق
سال هفتم، شماره ۲۷، پیاپی ۴۹، پاییز ۱۳۹۶
صفحات ۱۶۳-۱۷۸

AKHLAGH
Religious Extension Quarterly
No.27/ FALL 2017/Seventh Year

بررسی ارتباط دینداری با ارتکاب به جرم در میان جوانان ورزشکار

بیستون عزیزی*، عثمان علی‌پور**، احمد نصرالهی***

چکیده

هدف از این پژوهش، بررسی ارتباط دینداری با ارتکاب به جرم در بین جوانان ورزشکار شهر مهاباد است. پژوهش به روش توصیفی - پیمایشی و به طور میدانی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش ورزشکاران ۱۸ تا ۴۰ ساله شهر مهاباد بودند که از میان آن‌ها ۳۷۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس برای نمونه انتخاب شدند. برای سنجش دینداری از پرسشنامه گلارک و استارک (۱۹۶۵) که ۲۶ سؤال دارد، استفاده شد. برای سنجش ارتکاب به جرم نیز پرسشنامه‌ای با ۸ سؤال تنظیم شد. هشت تن از استادان رشته‌های مدیریت ورزشی و حقوق، روایی پرسشنامه‌ها را تأیید کردند. برای سنجش پایایی پرسشنامه‌ها از آلفای کرونباخ استفاده شد که برای پرسشنامه‌های دینداری و ارتکاب جرایم به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۸۴ به دست آمد. برای تحلیل داده‌ها از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف، آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شد.

* مربی گروه تربیت بدنی، واحد پیرانشهر (ارومیه)، دانشگاه آزاد اسلامی، پیرانشهر (ارومیه)، ایران.

bistonazizi@gmail.com

** کارشناس ارشد مدیریت دولتی دانشگاه پیام‌نور مرکز گرمسار، ایران.

osmanalipour@gmail.com

*** مربی گروه تربیت بدنی، دانشگاه پیام‌نور، بوکان، ایران.

Nasrollahi.ahmad@gmail.com

تاریخ تأیید: ۱۳۹۶/۰۶/۰۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۲/۰۴

نتایج نشان داد میان دینداری و ابعاد آن (بُعد اعتقادی، عاطفی، پیامدی و مناسکی) با ارتکاب به جرم، رابطه‌ای معنادار و معکوس وجود دارد ($P=0/01$). با تقویت دینداری در جوانان ورزشکار می‌توان میزان ارتکاب به جرم را در آنان کاهش داد. با توجه به نتایج می‌توان گفت که با تقویت دینداری امروزه توجه به اصول اخلاقی، معنویت و دینداری در بین جوانان ورزشکار بسیار با اهمیت می‌باشد و از آنجایی که فضای ورزش کم و بیش توأم با خشونت و جرائم می‌باشد بنابراین هدف از این پژوهش، بررسی ارتباط دینداری با ارتکاب به جرم در میان جوانان ورزشکار است.

واژگان کلیدی

اعتقادات، دینداری، پیشگیری، جرایم، ورزشکاران.

مقدمه

مهار جرم و بزهکاری، اصلی‌ترین دغدغه نظام عدالت کیفری است (جامی و مردی، ۱۳۹۲، ص ۷۴). برنامه‌ریزی برای پیشگیری از وقوع جرم در مواردی که احتمال وقوع آن بیشتر است، ضروری‌تر و مهم‌تر به نظر می‌رسد؛ زیرا در این موارد آستانه بزهکاری به شدت پایین می‌آید و خطر جدی جامعه را تهدید می‌کند (خسروشاهی، ۱۳۸۸، ص ۲۶۶).

پیشگیری از بزهکاری، مجموعه‌ای از تدابیر و اقدامات غیرکیفری است که پایه‌گذاران مکتب تحقیقی در قرن نوزدهم، با هدف جلوگیری از بزهکاری و کاهش میزان آن، به قلمرو دانش جرم‌شناسی افزودند. به بیان دیگر، پیشگیری غیرکیفری از نظر جرم‌شناسان بر پایه تفکرات عقلانی و مشاهدات تجربی استوار می‌شود و شامل کلیه تدابیر و اقداماتی است که به دور از جنبه‌های ارعابی، لزوماً باید قبل از وقوع جرم انجام شوند (هاشمیان فرو و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۶۵).

بدیهی است تدابیر پیشگیرانه مانع بروز تزلزل در نظام اجتماعی خواهد شد و دیگر به صرف هزینه‌های گزاف آن هم بدون تضمین قطعیت رفع آثار مضر نیاز نیست؛ هر چند

«اجرای مجازات و قاطعیت آن، از تکرار یا وقوع جرم در آینده جلوگیری نماید» (توسلی و مرشدی، ۱۳۸۵، ص ۱۱۲).

دینداری یکی از عوامل مؤثر بر کاهش ارتکاب به جرم است. دین به شکل خاصی در هر فرهنگ شناخته شده‌ای وجود دارد (وولف، ۱۹۹۷، ص ۲۵۴). همچنین، دین یک واقعیت مشخص عینی است که مورخان آن را مطالعه می‌کنند. دین را می‌توان از دیدگاه آیین‌ها، شخصیت‌های نمادین و انواع دعاها بررسی کرد. فرد دیندار به نوعی با منبع آفرینش که بر زندگی بشر و امور طبیعی تأثیر دارد، ارتباط برقرار می‌کند. دین، دینداری و ایمان به خدا، انسان‌ها را به اجرای قوانین و دوری از بزهکاری و ناهنجاری‌های اخلاقی دعوت می‌کند. در واقع، ایمان و دینداری، انسان را از درون متحول می‌سازد و نیرویی در نهاد او قرار می‌دهد که او را به سوی خوبی‌ها پیش می‌برد و هر آن به او هشدار می‌دهد تا از گرایش به زشتی‌ها و ارتکاب به جرایم دوری کند. می‌توان گفت امنیت اجتماعی، اعتماد عمومی و مسئولیت‌پذیری از آثار دینداری است (ولیدی، ۱۳۸۸، ص ۴۰). دینداری یعنی آگاهی از اصول و شعائر یک مذهب و پایبندی به آن؛ به گونه‌ای که این پایبندی بر زندگی فردی و اجتماعی تأثیرگذار باشد. دینداری با دین متفاوت است؛ دینداری التزام به دین است (زکی، ۱۳۹۲، ص ۲۵). همچنین، دینداری را می‌توان پذیرش تمام یا بخشی از عقاید، اخلاقیات و احکام دینی دانست؛ به گونه‌ای که شخص دیندار خود را به تبعیت از این مجموعه ملزم کند (حشمت یغمایی، ۱۳۸۰، ص ۱۹۰). از میان مدل‌های سنجش دینداری، مدل گلارک و استارک (۱۹۶۵) مدلی چندبُعدی و نسبتاً جامع و فراگیر است و بیشتر وجوه مشترک ادیان را در برمی‌گیرد. به نظر گلارک و استارک، همه ادیان جهانی با وجود تفاوت در جزئیات، عرصه‌های مشترکی دارند که دینداری در آنجا متجلی می‌شود. این عرصه‌ها که می‌توان آن‌ها را ابعاد اصلی دینداری برشمرد، عبارتند از:

- بُعد اعتقادی: باورهایی که به احتمال زیاد پیروان آن دین به آن‌ها اعتقاد دارند.

- بُعد مناسکی: شامل اعمال دینی مشخصی همچون عبادت، نماز، شرکت در آیین‌های

دینی خاص، روزه گرفتن و... است که معمولاً پیروان هر دین آنها را به جا می‌آورند.

- بُعد تجربی: عواطف، تصورات و احساساتی درباره رابطه با جوهری ربوبی همچون خدا یا واقعیتی غایی یا اقتداری متعالی.

- بُعد فکری: دین یا دانش دینی مشتمل بر اطلاعات و دانسته‌های مبنایی درباره معتقدات هر دین است که پیروان باید آن‌ها را بدانند.

- بُعد پیامدی: اعمال، تجارب و دانش دینی درباره زندگی روزمره پیروان است (سراج‌زاده، ۱۳۸۰، ص ۱۶۸).

اخیراً محققان به مطالعه درباره ارتباط دین و جرم، دین و نظارت اجتماعی، دین و مصرف مواد مخدر و... پرداخته‌اند تا تأثیر ارزش‌های دینی را بر این مشکلات دریابند (گیلت و کیل، ۲۰۰۶، ص ۱۲۹). پیشینه علمی اجتماعی نشان می‌دهد مذهب و دینداری با نگرش‌ها، رفتارها و پیامدها وابسته‌اند (زاسمن، ۲۰۱۴، ص ۶۷). در هر دو دوره نوجوانی و بزرگسالی، دینداری با پیامدهای سلامت محور بیشتری مرتبط است (مک‌گلوک و همکاران، ۲۰۰۰، ص ۲۱۹ / پاول و همکاران، ۲۰۰۳، ص ۴۱). در دوره نوجوانی، دینداری بیشتر با سطوح پایین‌تر دیگری از رفتارهای نامطلوب شامل مصرف الکل، دخانیات، مواد مخدر، بزهکاری و رفتارهای جنسی پرخطر در ارتباط است. با وجود این، روند شناخت رابطه دینداری با رفتارهای درست و درک این حقیقت که دینداری همچون یک عامل حمایتی است، پیشرفت اندکی داشته است (مانلاو و همکاران، ۲۰۰۸، ص ۱۱۰ / وایلز و همکاران، ۲۰۰۳، ص ۳۱۵).

نتایج مطالعات تجربی ارتباط دینداری را با جرائم و برخی انحرافات اجتماعی نشان داده است. فاضلی‌نیا (۱۳۸۰، ص ۶) در تحقیقی اعلام کرد فقدان باورهای مذهبی در خانواده نقش مؤثری در رفتارهای آسیب‌زای اجتماعی نوجوانان کانون اصلاح و تربیت دارد. مشکانی (۱۳۹۱، ص ۳) با تحقیقی نشان داد باورها و نگرش‌های مذهبی و اخلاقی نقش مهمی در شدت بزهکاری دارند. نتایج تحقیق جامی و مردی (۱۳۹۲، ص ۷۲) بیانگر این است که رابطه معنادار و مهمی میان عملکرد مساجد و پیشگیری از جرایم دیده می‌شود و مساجد در پیشگیری از جرایم نقش به‌سزایی دارند. همچنین، نتایج

تحقیق هاشمیان فرو همکارانش (۱۳۹۲، ص ۵۳) نشان داد دینداری و تمام ابعاد آن (بُعد اعتقادی، عاطفی، پیامدی، مناسکی) با احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و معناداری دارد و میزان استفاده از تلویزیون و بُعد اعتقادی دینداری به ترتیب بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت اجتماعی دارند. براساس تحقیق مکارم و زنجانی (۱۳۹۲، ص ۷۶)، میان دینداری فرد و میزان مصرف مواد مخدر رابطه منفی معناداری وجود دارد؛ اما میان میزان دینداری خانواده با میزان مصرف مواد رابطه‌ای مشاهده نشد. عبدی و رضایی (۱۳۹۳، ص ۹۷) در تحقیقی نشان دادند از نظر میزان دینداری، تفاوت معناداری میان گروه‌های سنی، مرد و زن، خاستگاه سکونت و مقطع تحصیلی دانشجویان وجود دارد. به گفته لی و همکاران او (۲۰۱۲، ص ۵۳۷) مذهب تأثیر معکوسی بر بزهکاری در میان بزرگسالان کاتولیک کره‌ای که ساکن کالیفرنیا جنوبی هستند، دارد. اسمیت و فاریس (۲۰۰۲، ص ۳۷) نیز نقش مذهب و حضور در تشکل‌های مذهبی را در کاهش انحرافات چون اعتیاد، مصرف دارو، دزدی، مسائل مدرسه و خشونت و امثال آن مؤثر دانستند. نتایج تحقیق مصطفی (۲۰۱۳، ص ۱۳۵) نشان داد دانش‌آموزانی که مذهبی‌تر هستند، یعنی آن‌ها که اصول و اخلاقیات مذهبی را درونی کرده‌اند، کمتر به فعالیت‌های بزهکارانه گرایش دارند. همچنین، مدارس که بیشتر به دینداری اهمیت می‌دهند، کمتر با مسئله بزهکاری روبه‌رو هستند. موفقیت تحصیلی و سطوح بالای دینداری والدین نیز از بزهکاری نوجوانان پیشگیری می‌کند. البته در این میان، گیلت و کلی (۲۰۰۶، ص ۱۲۴) در تحقیق خویش، رابطه معناداری میان دینداری و رفتارهای انحرافی مشاهده نکردند.

با توجه به مطالب گفته شده و اهمیت دین و آموزه‌های دینی به منزله متغیرهایی که می‌تواند تا اندازه‌ای انحرافات اجتماعی را کاهش دهد و همچنین، بدان دلیل که امروزه جوانان در معرض انواع انحرافات اجتماعی و جرایم قرار دارند، لازم است از مبانی دینی و آموزه‌های اسلامی برای بهبود وضعیت اجتماعی جوانان، به ویژه ورزشکاران، بهره گرفته شود. با توجه به نقش معنویت و دینداری در پیشگیری از بروز انحرافات اجتماعی و

همچنین، نقش اساسی دین در زندگی بشر باید جدی تر به این موضوع نگریست. فضای ورزشی، فضایی آموزشی و فرهنگی است و ورزشکاران به منزله الگوهای اخلاقی، جوانمردی و پهلوانی جامعه شناخته می‌شوند. هرگونه رفتار غیرقانونی و مجرمانه از سوی این گروه می‌تواند بر افراد جامعه تأثیر مستقیمی داشته باشد. افزون بر این، فضایی معنوی و اعتقادی بر جامعه ایران حاکم است. بنابراین، باید به نقش معنویت و دینداری در زندگی ورزشکاران توجهی ویژه داشت.

تاکنون پژوهش‌های جامعی درباره رابطه بزهکاری و دینداری در میان جوانان ورزشکار انجام نشده است. با توجه به اهمیت و ضرورت این موضوع، پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط دینداری با ارتکاب بزه جرم در میان جوانان ورزشکار شهر مهاباد انجام شد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر روش گردآوری داده‌ها، توصیفی - از نوع همبستگی - و از نظر هدف، کاربردی است و به شکل میدانی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق جوانان ورزشکار ۱۸ تا ۴۰ ساله شهر مهاباد در سال ۱۳۹۴ هستند. منظور از جوانان ورزشکار در این پژوهش کسانی هستند که دارای کارت بیمه ورزشی از اداره ورزش و جوانان شهر مهاباد بودند و دست کم در هر هفته، سه جلسه و در هر جلسه نیم ساعت ورزش می‌کنند. تعداد این ورزشکاران طبق آمار اداره ورزش و جوانان شهر مهاباد، در سال ۱۳۹۴، ۹۵۰۰ نفر اعلام شد که از میان آن‌ها، طبق جدول مورگان، ۳۷۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس برای نمونه انتخاب شدند. نحوه انتخاب نمونه‌های آماری چنین بود که پژوهشگران با مراجعه به اماکن ورزشی و دیگر مراکز تجمع ورزشکاران، به طور تصادفی پرسشنامه را در اختیار آنان قرار می‌دادند. برای گردآوری اطلاعات مربوط به دینداری از پرسشنامه گلاک و استارک (۱۹۶۵) استفاده شد که شامل پنج بُعد (اعتقادی، مناسکی، تجربی، فکری و پیامدی) است. گفتنی است این پرسشنامه بر اساس چهار بُعد از ابعاد یادشده تنظیم شد و بُعد فکری دین به دلیل وسعت تبلیغات در

ایران حذف شد. پرسشنامه دینداری با ۲۶ گویه در چهار بُعد اعتقادی (۷ گویه)، عاطفی (۶ گویه)، پیامدی (۶ گویه) و مناسکی (۷ گویه) برای سنجش میزان دینداری به کار گرفته شد. برای سنجش ارتکاب به جرم از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که نه سؤال داشت. روایی پرسشنامه‌ها را هشت تن از استادان رشته‌های مدیریت ورزشی و حقوق تأیید کردند. برای سنجش پایایی پرسشنامه‌ها نیز از آلفای کرونباخ استفاده شد که میزان پایایی برای پرسشنامه دینداری ۰/۸۶ و برای پرسشنامه ارتکاب به جرائم ۰/۸۴ به دست آمد؛ بنابراین پایایی پرسشنامه‌ها مطلوب است. برای تحلیل داده‌ها از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف، آزمون همبستگی اسپیرمن (با نرم افزار SPSS-20) استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

در جدول (۱)، مشخصات فردی و ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان نشان داده شده است.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان

۳۹ درصد	مرد	جنسیت
۶۱ درصد	زن	
۱۰ درصد	دیپلم	میزان تحصیلات
۱۳ درصد	فوق دیپلم	
۵۶ درصد	لیسانس	
۲۱ درصد	فوق لیسانس و بالاتر	
۳۹ درصد	۱۸ تا ۲۵	سن
۳۲ درصد	۲۵ تا ۳۰	
۲۱ درصد	۳۰ تا ۳۵	
۸ درصد	۳۵ تا ۴۰	

با توجه به جدول (۱)، ۳۹ درصد از پاسخگویان مرد و ۶۱ درصد زن هستند. میزان تحصیلات ۱۰ درصد از پاسخگویان دیپلم، ۱۳ درصد فوق دیپلم، ۵۶ درصد لیسانس و ۲۱ درصد فوق لیسانس و بالاتر است. همچنین، سن ۳۹ درصد از آن‌ها بین ۱۸ تا ۲۵، ۳۲ درصد بین ۲۵ تا ۳۰، ۲۱ درصد بین ۳۰ تا ۳۵ و ۸ درصد ۳۵ تا ۴۰ است. در جدول (۲)، نرمال بودن داده‌ها با آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان داده شده است.

جدول ۲: نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

متغیر	مقدار Z	سطح معناداری
بُعد اعتقادی	۴/۱۴۴	۰/۰۰۰
بُعد عاطفی	۲/۷۴۸	۰/۰۰۰
بُعد پیامدی	۲/۰۲۶	۰/۰۰۰
بُعد مناسکی	۲/۶۹۵	۰/۰۰۰
دینداری	۲/۳۵۶	۰/۰۰۰
ارتکاب به جرم	۱/۹۶۰	۰/۰۰۱

با توجه به جدول (۲)، میزان Z و سطح معناداری در آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، در تمام متغیرها، میزان P کوچک‌تر از ۰/۰۵ است. در نتیجه این متغیرها دارای توزیع غیرنرمال هستند. به همین دلیل، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شد. برای بررسی رابطه دینداری با ارتکاب به جرم از آزمون اسپیرمن استفاده شد که نتایج در جدول (۳) نشان داده شده است.

جدول ۳: رابطه دینداری با ارتکاب به جرم

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	ضریب همبستگی	سطح معناداری
دینداری	ارتکاب جرم	- ۰/۳۸۱	۰/۰۰۰

*همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنادار است.

با توجه به جدول (۳)، با اطمینان ۰/۹۹ و سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ بین دینداری با ارتکاب به جرم رابطه معنادار و معکوس وجود دارد. برای بررسی رابطه ابعاد دینداری با ارتکاب به جرم از آزمون اسپیرمن استفاده شد که نتایج در جدول (۴) نشان داده شده است.

جدول ۴: رابطه ابعاد دینداری با ارتکاب به جرم

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	ضریب همبستگی	سطح معناداری
بُعد اعتقادی	ارتکاب به جرم	- ۰/۳۳۵	۰/۰۰۰
بُعد عاطفی	ارتکاب به جرم	- ۰/۳۶۹	۰/۰۰۰
بُعد پیامدی	ارتکاب به جرم	- ۰/۳۵۳	۰/۰۰۰
بُعد مناسکی	ارتکاب به جرم	- ۰/۲۹۹	۰/۰۰۰

با توجه به جدول (۴)، با اطمینان ۰/۹۹ و سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ بین ابعاد دینداری (بُعد اعتقادی، عاطفی، پیامدی و مناسکی) با ارتکاب به جرم رابطه معنادار و معکوس وجود دارد.

نتیجه

نتایج نشان داد میان دینداری و ارتکاب به جرم رابطه معنادار و معکوس وجود دارد. این بدان معناست که هرچه دینداری افراد افزایش یابد، میزان ارتکاب به جرم در آن‌ها کاهش می‌یابد. دین به منزله سامانه‌ای وسیع که متشکل از برنامه‌های زیادی برای هدایت بشر است، عناصری از خودکنترلی را نیز دربردارد؛ زیرا راهنمایی‌ها و قواعد خاص اخلاقی را برای مهار نفس و امتناع از برخی رفتارها در اختیار فرد قرار می‌دهد. دانش و مهارتی که فرد از این طریق کسب می‌کند، می‌تواند از گرایش او به سوی ارتکاب به جرائم یا دیگر رفتارهای آسیب‌زا پیشگیری کند. صاحب‌نظران از قدیم تاکنون به علل و عوامل وقوع جرم توجه داشته‌اند و راه‌هایی برای پیشگیری از وقوع آن ارائه کرده‌اند. البته این موضوع مختص انسان‌های عادی نبوده است، بلکه برگزیدگان خداوند هم آدمیان را در این زمینه ارشاد می‌کردند (خسروشاهی، ۱۳۸۸). نتایج این بخش از پژوهش با یافته‌های فاضلی‌نیا (۱۳۸۰)، مشکانی (۱۳۸۱)، جامی و مردی (۱۳۹۲)، هاشمیان فرو و دیگران (۱۳۹۲)، مکارم و زنجانی (۱۳۹۲)، مصطفی (۲۰۱۳)، لی و همکاران (۲۰۱۲) و اسمیت و فاریس (۲۰۰۲) همسوست. دلیل همسویی احتمالاً تشابه فرهنگی و اشتراکات فرهنگی و مذهبی در جوامع محل مطالعه است. یادآوری می‌شود نتایج این تحقیق با یافته‌های گیلت و کلی (۲۰۰۶) مطابقت ندارد. دلیل این اختلاف احتمالاً تفاوت‌های دینی و فرهنگی میان دو جامعه است.

پیشگیری از جرم که مؤثرترین و بهترین راه مبارزه با رفتار نادرست و ناهنجاری‌های اجتماعی است، جایگاه والا و ارزشمندی در سیاست جنایی کشورها دارد. از دیدگاه علمی، جلوگیری از بروز هر مفسده و معضل اجتماعی و فردی، بهترین شیوه مبارزه با آن است. این روش، از نظر اقتصادی نیز با صرفه است؛ چراکه از به هدر رفتن نیرو و وقت برای مبارزه با جرم جلوگیری می‌کند. شکست تمام راه‌حل‌ها، این حقیقت را به اثبات می‌رساند که بشر فقط با اتکا به عقل و بدون استمداد از آموزه‌های وحیانی، نمی‌تواند برنامه‌ جامعی را برای پیشگیری از ناهنجاری‌ها تدوین و براساس آن با چنین رفتارهایی

مبارزه کند. با توجه به نتیجه به دست آمده باید زمینه‌ای فراهم گردد تا معنویت و دینداری در میان جوانان ورزشکار تقویت گردد و از این طریق میزان ارتکاب به جرم در میان جوانان و به ویژه ورزشکاران کاهش یابد.

نتایج این پژوهش نشان داد میان بُعد اعتقادی و ارتکاب به جرم رابطه معنادار و معکوس وجود دارد. این بدان معناست که هرچه دینداری افراد افزایش یابد، وقوع جرم در آن‌ها کمتر می‌شود. می‌توان گفت اعتقادات دینی، نوعی کنترل درونی در افراد ایجاد می‌کند، روح همگانی را در کالبد جامعه می‌دمد و موجب می‌شود افراد جامعه احساس مسئولیت بیشتری درباره دیگران داشته باشند. این احساس درونی، خود یک نیروی بازدارندگی در برابر برخی اعمال (مانند جرم و انحراف اجتماعی) در افراد پدید می‌آورد و آنها را وادار می‌کند در روابط و مناسبات اجتماعی خود به حقوق دیگران احترام بگذارند. بنابراین، باید زمینه‌ای فراهم گردد تا اعتقادات افراد تقویت گردد و از وقوع جرم، جنایت و ناهنجاری جلوگیری شود. و بر معتقد است آموزه‌های مذهبی به انسان‌ها القا می‌کند که بی‌عدالتی‌های آشکار جهان ظاهری اند. بدین ترتیب، دین می‌تواند خصلت ظاهراً خودسرانه جهان را معنادار و بسامان جلوه دهد و در واقع برای آدمیان، توجیه خوشبختی و بدبختی فراهم می‌کند. به گفته مالینوفسکی، دین در فشارها و تنش‌های عاطفی ریشه دارد، در مشکلات به کمک انسان‌ها می‌آید و احساس آرامش را برای آن‌ها به ارمغان می‌آورد. بنابراین، لازم است باورهای اعتقادی و دینی در میان ورزشکاران تقویت شود و از این طریق با بیدار کردن وجدان فردی و اعتقادات و ارزش‌های فرهنگی و ورزشی از وقوع ارتکاب به جرم پیشگیری گردد.

نتایج نشان داد بُعد عاطفی با ارتکاب به جرم رابطه معنادار و معکوس دارد. آیزن معتقد است، اعتقادات و باورها بر رفتار تأثیر غیرمستقیم دارد. در واقع او معتقد است گرایش‌ها و باورها خود تحت تأثیر شخصیت و وضعیت اجتماعی زندگی افراد است. به عبارت دیگر، شخصیت و اوضاع اجتماعی زندگی افراد برگرایش‌ها و اعتقادات آن‌ها تأثیرگذار است و اعتقادات و باورها از طریق تأثیر بر قصد و نیت افراد بر جهت‌گیری رفتار

آن‌ها تأثیر می‌گذارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت کسی که بُعد عاطفی دینداری او قوی است، بی‌عدالتی‌های رایج در دنیا را ظاهری می‌داند، آن را حکمت خداوند تلقی می‌کند، کمتر به برای رفع بی‌عدالتی‌های اقدام می‌کند، به رضای خداوند راضی است، احساس آرامش می‌کند و بنابراین کمتر مرتکب جرم می‌شود. بنابراین، تقویت بُعد عاطفی دین در جوانان ورزشکار ضروری است.

نتایج نشان داد بین بُعد پیامدی و ارتکاب به جرم رابطه معنادار و معکوس وجود دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت دینداری به شخصیت افراد شکل می‌دهد و بر رفتارشان تأثیر می‌گذارد و شخص را به رعایت اخلاقیات و اداری می‌کند. بنابراین، لازم است زمینه تقویت بُعد پیامدی دین نیز در بین جوانان ورزشکار فراهم گردد تا از وقوع جرم، جنایت و ناهنجاری پیشگیری شود.

نتایج نشان داد بین بُعد مناسکی و ارتکاب به جرم نیز رابطه معنادار و معکوس وجود دارد؛ بدین معنا که عبادات فردی و جمعی با ارتکاب به جرائم رابطه معکوس دارند. شاید این امر را بتوان چنین تبیین کرد که عباداتی چون نماز، خواندن قرآن و... موجب ایجاد احساس نزدیکی به خدا، ترس از خدا و روز قیامت می‌شود و کسی که از خداوند بترسد کمتر به سوی بزهکاری می‌رود. بنابراین، تقویت بُعد مناسکی در جوانان ورزشکار از وقوع جرم، جنایت و ناهنجاری جلوگیری می‌کند.

به طور کلی، دین و دینداری حقیقتی است که همیشه همراه بشر بوده است و به منزله رکن اصلی هر فرهنگی موجب انسجام جامعه می‌شود و به آن هویت می‌بخشد. ارزش‌های برخاسته از جهان بینی افراد، روش زندگی خاصی را برای آنان تعیین می‌کند. اگر این جهان بینی، توحیدی باشد، انسان خود را با خداوند در ارتباط می‌بیند و در چارچوب نظام عبادی با او راز و نیاز می‌کند. حفظ این ارتباط با خداوند موجب آرامشی در فرد می‌شود که از برهم خوردن تعادل روحی انسان جلوگیری می‌کند. همچنین، جهان بینی به ساختار ارزش‌های اخلاقی نیز شکل می‌دهد؛ در نتیجه برخورداری از تعادل در زندگی و توجه به ارزش‌های اخلاقی که در قالب صفات پسندیده در رفتار افراد بروز

می‌کند، به زندگی افراد معنا می‌دهد و از ارتکاب به جرائم جلوگیری می‌کند. در نهایت، از دیدگاه اسلام، رفتارهای مذهبی در پرتوایمان به خداوند، به زندگی ارزش و معنا می‌بخشند. بنابراین، لازم است با تأکید بر تعالیم دینی و اصول اخلاقی، جوانمردی و پهلوانی و بهره‌گیری از سخنان عالمان و صاحب‌نظران، زمینه‌ای فراهم گردد تا در میادین ورزشی و جامعه، دینداری در میان جوانان ورزشکار تقویت شود. با تحقق این هدف، ورزشکاران برای افراد جامعه الگوی اخلاقی و پهلوانی و مرجعی در مبارزه با جرایم شناخته می‌شوند. بر اساس مطالعات انجام شده، پیشنهادهای زیرارائه می‌گردد:

- تبیین موضوعات شرعی و قانونی مربوط به جرایم برای ورزشکاران و تیم‌های ورزشی توسط روحانیون.

- آموزش مهارت‌های زندگی به ورزشکاران آسیب‌پذیر و تقویت بُعد اعتقادی آنان با ترغیب به دینداری و رعایت اخلاقیات.

- اختصاص برنامه‌هایی از صداوسیما و رسانه‌های دیگر برای ترویج و فرهنگ‌سازی دینداری برای ورزشکاران و جوانان، پیش از اجرای برنامه‌های ورزشی.

- شرکت دادن ورزشکاران آسیب‌پذیر در آموزش‌های مذهبی و تربیتی (قرآن، احکام، اخلاق و...).

- برنامه‌ریزی باشگاه‌ها برای آموزش روش‌های مهارت زندگی و مصون‌سازی ذهنی ورزشکاران و تقویت بنیه‌های دینی و اخلاقی در آنان.

- برنامه‌ریزی مساجد و باشگاه‌ها برای پرکردن اوقات فراغت ورزشکاران با گسترش فضاهای معنوی، فرهنگی، هنری و کارآموزی.

- ایجاد مراکز مشاوره در باشگاه‌ها و دیگر مراکز برای دادن آگاهی‌های لازم درباره پیشگیری از جرائم.

- ترغیب و تشویق جوانان و ورزشکاران برای شرکت در مراسم مذهبی (نماز، دعا، عزاداری و...).

- تقویت بُعد فرهنگی ورزش با برپایی همایش‌های فرهنگی - ورزشی، سخنرانی عالمان دینی برای ورزشکاران، نصب تبلیغات فرهنگی - ورزشی در میادین ورزشی.

منابع

۱. توسلی، غلامعلی و ابوالفضل مرشدی (۱۳۸۵)؛ «بررسی سطح دینداری و گرایش‌های دینی دانشجویان، مطالعه موردی: دانشگاه صنعتی امیرکبیر»؛ مجله جامعه‌شناسی ایران؛ دوره ۷، ش ۴، ص ۹۶ تا ۱۱۸.
۲. جامی، ناصرو صفرمردی (۱۳۹۲)؛ «بررسی نقش مساجد در پیشگیری از جرایم (مطالعه موردی: شهرستان اهر سال ۱۳۹۰)»؛ فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی؛ سال ۳، ش ۱، ص ۷۲ تا ۸۸.
۳. حشمت یغمایی، محمدتقی (۱۳۸۰)؛ «دینداری نوجوانان و عوامل مؤثر بر آن»؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
۴. خسروشاهی، قدرت‌الله (۱۳۸۸)؛ «پیشگیری ثانویه از جرم و انحراف درآموزه‌های قرآن»؛ فصلنامه رفاه اجتماعی؛ سال ۹، ش ۳۴، ص ۲۴۵ تا ۲۷۴.
۵. زکی، محمدعلی (۱۳۹۲)؛ «اینترنت و دینداری جوانان (مورد: دختران و پسران ۱۹ تا ۳۰ ساله شهر اصفهان)»؛ فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی؛ سال ۴، ش ۲، ص ۲۱ تا ۴۳.
۶. سراج‌زاده، ح و م. توکلی (۱۳۸۰)؛ «بررسی عملیاتی دینداری در پژوهش‌های اجتماعی»؛ نامه پژوهش؛ دوره ۱، ش ۲۱ و ۲۰، ص ۱۵۹ تا ۱۸۷.
۷. عبدی، مجتبی و احمد رضایی (۱۳۹۳)؛ «سنجش میزان دینداری در میان دانشجویان»؛ فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان؛ ش ۲۴، ص ۹۷ تا ۱۱۴.
۸. فاضلی‌نیا، فرزانه (۱۳۸۰)؛ «نقش خانواده و مدرسه در آسیب‌زایی اجتماعی نوجوانان کانون اصلاح و تربیت شهر تهران»؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه الزهرا.
۹. قاسمی، وحید و زهرا امیری اسفرجانی (۱۳۹۰)؛ «تبیین جامعه‌شناختی تأثیر دینداری بر سرمایه اجتماعی درون‌گروهی (مطالعه مورد: شهر اصفهان)»؛ جامعه‌شناسی کاربردی؛ سال ۲۲، ش ۲، ص ۲۱ تا ۴۶.
۱۰. کریمی، عبدالوهاب (۱۳۸۹)؛ «پیشگیری از جرم از منظر قرآن»؛ معرفت؛ ش ۱۴۸، ص ۷۳ تا ۹۲.

۱۱. مشکانی، محمدرضا و زهرالسادات مشکانی (۱۳۹۱)؛ «سنجش تأثیر عوامل درونی و بیرونی خانواده بر بزهکاری نوجوانان (آزمون تجربی نظریه ترکیبی کنترل اجتماعی و پیوند افتراقی)»؛ *مجله جامعه‌شناسی ایران*؛ ش ۲، ص ۳.
۱۲. مکارم، سپیده و زهرا زنجانی (۱۳۹۲)؛ «رابطه دینداری فرد، خانواده و اعتقاد به پیامدهای مصرف مواد با میزان مصرف مواد مخدر»؛ *فصلنامه اعتیادپژوهی سوء مصرف مواد*؛ سال ۷، ش ۲۸، ص ۷۶ تا ۸۸.
۱۳. هاشمیان فر، سیدعلی، حمید دهقانی و فاطمه اکبرزاده (۱۳۹۲)؛ «تأثیر دینداری و رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی دانشجویان»؛ *پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی*؛ سال ۲، ش پیاپی ۵، ش ۱، ص ۵۳ تا ۷۲.
۱۴. ولیدی، محمد صالح (۱۳۸۸)؛ «پیشگیری از جرم در آموزه‌های اسلامی»؛ *مطالعات پیشگیری از جرم*؛ سال ۴، ش ۱۱، ص ۲۷ تا ۴۴.
15. Gillett, M. S. & Kyle, S. (2006); "Parental and religious influences on adolescent empathy and antisocial behavior among Latino and Euro-American youth: an investigation of mediating and moderating effects"; *Teses for the Degree of Doctor of Philosophy, faculty of texas tech university*, pp: 124-130.
16. LeeGang, Yim, Kisun, Curry. Theodore. Rodriguez, S. Fernando (2012); "The relevance of social and cultural contexts: Religiosity, acculturation and delinquency among Korean Catholic adolescents in Southern California"; 49(4), pp: 537-544.
17. Manlove, J., Logan, C., Moore, K. A., & Ikramullah, E. (2008); "Pathways from family religiosity to adolescent sexual activity and contraceptive use"; *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 40, pp: 105-117.

18. McCullough, M. E., Hoyt, W. T., Larson, D. B., Koenig, H. G., & Thoresen, C. E. (2000); "Religious involvement and mortality: A meta-analytic review"; *Health Psychology*, 19, pp: 211-222.
19. Mustapha, Nasser. (2013); "Religion and Delinquency in Trinidad and Tobago"; *International J. Soc. Sci. & Education*, 4(1), pp: 135-152.
20. Powell, L. H., Shahabi, L., & Thoresen, C. E. (2003); "Religion and spirituality: Linkages to physical health"; *American Psychologist*, 58, pp: 36-52.
21. Smith, C., & Faris, R. (2002); "Religion and American Adolescent Delinquency, Risk Behaviors and Constructive Social Activities"; a research report of the national study of youth and religion, 37.
22. Wills, T. A., Gibbons, F. X., Gerrard, M., Murry, V. M., & Brody, G. H. (2003); "Family communication and religiosity related to substance use and sexual behavior in early adolescence: A test for pathways through self-control and prototype perceptions"; *Psychology of Addictive Behaviors*, 17, pp: 312-323.
23. Wulff, D. M. (1997); *Psychology of Religion: Classic and Contemporary Views*; New York: John Wiley.
24. Zussman, Asaf. (2014); "The effect of political violence on religiosity"; *Journal of Economic Behavior & Organization*, 104, pp: 64-83.

